Obsah:

Formátor jako sochař: výzva, funkce a zodpovědnost (3. část)
Fr. Desiderio García Martínez, O.Carm. 1

„Otců nemáte mnoho"
(k 100. výročí narození P. Metoděje Minaříka, O.Carm.)
P. Gorazd Cetkovský, O.Carm. 5

Michaelka Hauková
Sr. Pavla Křivánková, SCSC. 15

Nahlédnutí do dějin karmelitánského třetího řádu
Pavlína Čančarová 18

(3. část)

Formátor jako sochař: výzva, funkce a zodpovědnost

Fr. Desiderio García Martínez, O.Carm.

3.2. – Utvářet

Brazilci řeku Amazonku nazývají tímto jménem od soutoku řek Río Negro a Solimões. (Svatá Terezie od Ježíše by na mém místě teď jistě podotkla jako v 5H 2,2: *„které jsem nikdy neviděla, nýbrž o nich slyšela, a tak pokud něco zkreslím, nebude to moje vina".*)[1] Řeka Río Negro, jak už sám název (Černá řeka) naznačuje, je vlivem série přírodních jevů tmavě zbarvená. Naopak řeka Solimões má barvu načervenalou až okrovou. Na úseku šesti kilometrů, kde se vody těchto přítoků slévají v Amazonku, se můžeme stát svědky úžasné podívané. V jednom a témž řečišti se souběžně vedle sebe valí, *aniž se slily*, dva proudy vod, a tvoří tak jakousi dvoubarevnou dálnici. Černé proudy vod se řinou na levé straně a okrové na pravé. Poblíž města Manaus nastává kouzlo sloučení. Víry a malé přelivy (podobně jako v mixéru) namíchají novou, čokoládově hnědou řeku Amazonku. V čem spočívá velké drama formace? Žít s Bohem „souběžně", i když nenastává onen zázrak opravdového setkání s Ním. Ale v určité chvíli musí přijít *křižovatka* naší a jeho cesty, dojde

1 Terezie od Ježíše, když v knize Hrad v nitru (5 H 2,3) při výkladu o pátých komnatách hovoří o mystickém manželství a duchovní přeměně starého člověka v nového, používá jako příměr přeměnu bource morušového v motýla. S určitou dávkou humoru tvrdí, že pokud se při popisu životního cyklu tohoto bezobratlého živočicha splete, nebude to její chyba, jelikož ho nikdy neviděla, jen o něm slyšela vyprávět.

k *setkání* s Kristem. Kontemplace, ke které máme dospět, neznamená Pána na dálku „pozorovat" či „zvědavě okukovat". Utvářet kandidáta ke kontemplaci znamená utvářet jej ke *spojení*, ke *smíšení se* s Kristem. Dokument RIVC tento moment nazývá *přetvořením* [do podobnosti] Kristu.[2]

Na rozdíl od pouhého cvičení se v poznávání sebe sama, které kandidáta učí odkrýt celou škálu vlastních „potřeb", *utvářet* (*formar*) znamená vyprovokovat, vybídnout k novému způsobu života, který by zasvěcenou osobu uváděl do nové identity. Tato osoba je [přece] povolána být své „ideální já" a držet se přitom karmelitánského charismatu. Náčrt tvořeného uměleckého díla, totiž ideál této osoby, leží mimo ni samotnou, je však reálný a má vždy sílu nás přitahovat: je jím Ježíš Kristus. Lidská bytost je bytostí transcendentní par excellence. Nežije pro uspokojování svých vlastních potřeb a ukájení pudů, ani proto, aby se seberealizovala honbou za štěstím. Štěstí je výsledkem hledání a jednoty s Bohem, nemůže být cílem samo o sobě. RIVC v čl. 6 píše: *„Úsilí žít v hlubokém vztahu s Kristem a připodobňovat se mu je tedy pravým jádrem naší formace."*

Formace není otázkou informovanosti na rovině intelektu. Nedomnívejme se, že stačí poznat své chyby, abychom je překonali. Při *utváření* jde o to, abychom se naučili nahlížet na sebe sama do hloubky. A to je možné pouze, *„pokud víme, že na nás hledí"* s láskou On.[3] *„Když se Bůh dívá, miluje a uděluje milosti"(DPB 19,6)*. Bůh, jak o tom bude svatý Jan od Kříže hovořit následně, nás při pohledu na nás samé nejen *miluje* (španělsky: ama), on nás *velmi silně miluje* (adama). Slovo adamar, jak svatý Jan vzápětí vysvětluje, znamená milovat velmi: *„je to víc, než jen prostě milovat; je to milovat dvojnásob" (DPB 32, 5)*.[4] Bůh, protože nás miluje jako Bůh, nemiluje nás o nic méně než tak, jako miluje sám sebe. Kandidát by měl tudíž tušit, že neovlivní to, aby ho Bůh miloval víc, ani neovlivní to, aby ho Bůh miloval méně. Hlavně si musí být vědom, že nás Bůh miloval v Kristu plně už od počátku, ačkoliv jsme byli „poskvrnění" (hříchem). Avšak již tehdy na nás shlédl a vtiskl nám jako pečeť svou milost.[5] V Kristu tkví ona podoba - *forma*, které je třeba nabýt, vtisknout si ji (srov. RIVC 1; 6; 51). Velkou překážkou bývá, když osoba, která je formována, odmítá hledět na sebe sama, a tím vstoupit do proměny

2 RIVC 5,6,9,(2x), 14, 25, 26 (2x), 63, 114. Viz WAAIJMAN, K., o. c., 28.

3 Autor tu odkazuje na Ž 8,1, ale jde o nějaké jiné místo z díla sv. Terezie, souřadnice jsou udány mylně. (Pozn. red.)

4 Sv. Jan od Kříže, DPB 32: „Když jsi na mne hleděl, svůj půvab do mne vtiskly tvé oči; tím jsi mne laskal a v tom si zasloužily mé (oči) klanět se tomu, co v tobě viděly."

5 Sv. Jan od Kříže, DPB 33: „Nepohrdej mnou, neboť i když jsi na mně shledal temnou barvu (skvrnu), můžeš se na mne dál dívat poté, cos na mne pohlédl, a tím ve mně půvab a krásu zanechal."

skrze Lásku, protože starý člověk v ní - podobně jako Adam v ráji po hříchu - se cítí být zahanben bezpodmínečnou láskou Boží."[6]

Kdekterý člověk nabaluje k „tunám" lásky, které jsou v našem životě to hlavní, tuny negací. Negace však nikomu nedají identitu. Z odmítavých postojů se nedá žít, podobně jako nikdo nemůže žít, když se zříká svých „potřeb". *Zřeknutí se* má být co do podstaty *rozhodnutí se pro* [někoho či něco]. Metodicky je v pedagogice humanistické, křesťanské nutno zdůrazňovat kladné rozhodnutí (volbu), ne rozměr negativní. A to nejen po teoretické stránce nýbrž i v praxi. Mohu být *vychováván* (viz 3. 1.) k objevování svých potřeb pouze pod podmínkou, že jsem *utvářen* (jak je o tom řeč v tomto odstavci) k tomu, abych odkrýval podobu Kristovu, bohatství a hodnoty, které jsou v Něm (srov. RIVC 15;16). Nemohu již odmítat lásku, protože je nyní motivem mého života. Budu-li v sobě kvůli své umíněnosti častěji než kladný postoj živit negaci, přijde moment, kdy se sebe tento odmítavý postoj setřesu, ale zaplatím za to i s vysokými úroky. Naše duchovní tradice dobře chápala toto přesné pořadí: na prvním místě je svobodná volba (mystika), až na druhém pak zřeknutí se (asketika). Svatá Terezie uvádí: *„Nyní spějme k oproštěnosti, kterou bychom měli mít, poněvadž v tom spočívá vše, kráčí-li spolu s dokonalostí,... v tom, že duše velkodušně přilne k dobrému Ježíši, našemu Pánu, protože, najde-li v Něm vše, zapomene na vše"* (CV 9, 5). Abychom ze sebe mnohé věci setřásli a zbavili se pout otroctví, stačí, když se „s pevným rozhodnutím" (vytrvale, neziště a jednou provždy) vrhneme do Kristova náručí. Zříci se ostatních věcí můžeme jen tehdy, když objevíme, že Kristus je poklad. Uvedu příklad: pokud je muž zamilován do své manželky, zapomene na všechny jiné. Pokud do ní zamilován není, je mnohem snazší, že začne klepat na jiné dveře. Svatý Jan od Kříže zachycuje tentýž smysl v Duchovní písni slovy: *„Vždyť nebudu-li na prostranství dnes již viděna ani shledána, řekněte, že jsem se ztratila, že ve své zamilovanosti jsem byla ztracena a získána"* (DPB 29). Tímto „prostranstvím" byla míněna obecní pastvina nebo také pole, které leželo ladem, pozemek patřící vesnici, na který se pastevci se svými stády scházívali. Toto prostranství se využívalo mimo jiné také pro obchodování, kde se jednoduše lidé zásobovali potravinami a směňovali svá zboží. Svatý Jan od Kříže klade řečnickou otázku: „Zdá se ti, že jsem se ztratil, protože už nejsem viděn se svým stádem tam, kam jsem dříve chodíval nakupovat a prodávat (jinými slovy: uspokojovat své potřeby)?" Odpovídá: „Nikoliv!" A dál dodává: „Zamiloval jsem se totiž. Nalezl jsem Někoho, kdo mé potřeby plně nasytí. Už nemusím pro živobytí tam, kam jsem chodíval dřív." (Srov. Jan 4; Samaritánka.)

6 WAAIJMAN, K., „Transformation. A Key Word in Sprituality", in Studies in Sprituality 8 (1998) 35.

Je-li Otci vlastní *vychovávat*, pak Synovi přísluší *utvářet*. City Syna jsou pro zasvěcený život příkladným modelem. Pokud cílem formace je Kristus a jeho city, pouze on může být hrnčířem (srov. Jer 18,4). Už jsme hovořili o tom, že Kristus je formátorem par excellence. Evangelijní rady nás připoutávají ke Kristu a jsou hodnotami, které nás připodobňují Jemu (srov. RIVC 7; 9; 19c; 25). *"Karmel chápe život podle evangelijních rad jako nejpřiměřenější způsob, jak kráčet k plnému přetvoření v Krista"* (RIVC 25). Při formaci k zasvěcenému životu jsme jako karmelitáni povoláni k tomu, abychom svůj kontemplativní postoj žili tak, jak učí o řeholnících Druhý vatikánský koncil: *„Tento stav přesněji* (latinsky *pressius*) *následuje (...) ten způsob života, který přijal Boží Syn, když přišel na svět"* (LG 44). Latinský komparativ *pressius* bývá do národních jazyků překládán výrazem „těsněji", čímž jeho význam na své původní intenzitě tratí. *Pressius* je odvozeno od slovesa premō, premere což znamená „mačkat" nebo také „tisknout". Přeženu-li tuto představu, mohu s trochou nadsázky tvrdit, že náš řeholní stav nás „tlačí" či „tiskne" do životního stylu Ježíše Krista.[7]

„Formace musí bratřím pomáhat v dosažení svobody, která jim dovolí překročit sebe samé a své zájmy, své sobecké já a osobní potřeby. (...) Aktivování a projevování této dynamiky osobního osvobození ve všech rovinách je evangelijním radám poslušnosti, chudoby a čistoty vlastní" (RIVC 16). Život podle evangelijních rad je výrazem životního rozhodnutí a svobody, která mne odvrací od potřeby „přežít" a směruje k naději, jakou dává chudoba; od potřeby mít sám vše pod kontrolou a být nezávislý mne vede k víře, jakou dává poslušnost; od „nutkavých" potřeb vede k lásce, která je vlastní čistotě. *„Spíše než zřeknutím je tedy praxe evangelijních rad prostředkem, pomocí něhož rosteme v lásce, a tak dosahujeme plného života v Bohu"* (RIVC 25). Své zasvěcení se Kristu si kandidát vtiskuje (jako pečeť) do svého nitra postupně stále hlouběji. Nikoliv však jako prostředek k dosažení vlastní mravní dokonalosti, nýbrž jako dar určený ostatním, čímž přetváří život v odevzdávání se. Výchova (educar) nás povznesla od *upřímnosti* k *pravdě*; utváření (formar) nás vede od *pravdy* ke *svobodě*; a doprovázení, jak uvidíme dále, nás zaměřuje od *svobody* k *darování se* (vydání, obětování sebe sama).

Ze španělštiny přeložila Jaroslava Kučerová

7 URÍBARRI BILBAO, G., Portar las marcas de Jesús. Teología y espiritualidad de la vida consagrada (Bilbao 2001) 211.

„Otců nemáte mnoho" (k 100. výročí narození P. Metoděje Minaříka, O.Carm.)

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

V letošním srpnu uplynulo sto let od narození P. Metoděje Minaříka, O.Carm. Byl posledním žijícím karmelitánem předválečné doby a jemu společenství Karmelu v naší zemi vděčí za to, že mohlo přežít dobu totality a dokonce se rozrůst. V příštím roce v září si připomeneme desáté výročí jeho úmrtí. Proto jsme o jeho životě připravili výstavu, která je a i v následujících měsících bude ke shlédnutí v ambitu vyderského poutního místa. Proto jsme se nad jeho odkazem zamýšleli 16. června tohoto roku při celostátní pouti třetího řádu v Kostelním Vydří. Nyní bych se rád i na stránkách našeho časopisu k tomuto tématu vrátil a znovu uvažoval o tom, jaké duchovní podněty pro nás připomínka těchto výročí a osobnosti otce Metoděje může znamenat.

Foto P. Metoděje z archivu sester Congregatio Jesu

Komunita karmelitánů v Kostelním Vydří asi v roce 1947

Oživme si v paměti nejprve ve stručnosti fakta o jeho životě. P. Metoděj se narodil 20.8.1912 ve Slavičíně a při křtu dostal jméno František. Ve svém rodišti prožil prvních 14 let svého života. Měl čtyři sourozence, sám byl nejmladší. Tatínek zemřel, když bylo Františkovi dvanáct let. Od roku 1926 studoval František na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Tam prostřednictvím četby Dějin duše poznal svatou Terezií z Lisieux a díky jiné knize i sv. Jana od Kříže. Pod vlivem této četby se rozhodl vstoupit do karmelitánského řádu. Nenechal se odradit ani tím, že u nás byl tehdy jediný klášter karmelitánů - na opačném konci Moravy v Kostelním Vydří - a že noviciát bylo nutné absolvovat v zahraničí. Nastoupil do kláštera hned po maturitě (v roce 1933), noviciát začal na sklonku roku v bavorském Straubingu, pak prožil pět let v klášteře v Bamberku a studoval teologii. V tom čase složil v řádu věčné sliby. Po přijetí kněžského svěcení a po dokončení studia přišel do komunity v Kostelním Vydří.

P. Metoděj s maminkou před rodným domem

S nejbližšími v Bamberku po kněžském svěcení

Na tomto poutním místě žil do roku 1950, kdy byl zatčen a převezen do koncentračního kláštera v Želivě, kde strávil pět let, nasazen spolu s ostatními na různé manuální práce. Po propuštění na podzim roku 1955 nemohl působit jako kněz, hledal zaměstnání a nakonec od léta 1956 začal pracovat jako skladník a po čase jako účetní v Domově důchodců v Albrechticích nad Orlicí, kde mu bylo státními orgány dovoleno sloužit tamní komunitě řeholnic jako výpomocný duchovní. Když v roce 1973 mohl odejít do důchodu, přestěhoval se do Domova důchodců ve Štěkni u Strakonic, k sestrám institutu Mary Ward, kde mohl pokračovat ve své kněžské službě, aniž po něm bylo požadováno civilní zaměstnání.

Mše svatá v lurdské jeskyni při pouti v roce 1992. P. Metoděje poznáme snadno na levé straně podle jeho typické úklony hlavy.

V létě roku 1968 spolu se svými dvěma spolubratry P. Prokopem Valenou a P. Melicharem Karáskem mohl podniknout cestu do Říma a zúčastnit se generální kapituly řádu, setkat se svobodně s představenými i s bratřími ze zahraničí. Takto povzbuzeni snažili se bratři po návratu do vlasti navzdory nepřízni totalitního režimu *„ve skrytu zakládat mužský i ženský Karmel u nás."* Postupně na tento úkol zbyl P. Metoděj sám. P. Prokop Valena v roce 1971 zemřel a P. Melichar Karásek, který byl farářem v Kostelním Vydří, jej pouze podporoval svými sympatiemi. Během následujících dvou desetiletí P. Metoděj přijal tajně do řádu několik kněží a bohoslovců. Několik žen, které duchovně vedl, složilo do jeho rukou sliby sester karmelitek. Scházel se se společenstvím třetího řádu.

V roce 1984 generální kurie řádu tajně zřídila v ČSSR novou správní jednotku: „generální delegaturu", jejímž představeným - delegátem generálního

převora pro naši zemi - byl jmenován P. Metoděj. Od roku 1985 se spolu se sestrami ze Štěkně přestěhoval na Dobrou Vodu u Nových Hradů.
Při obnově svobodného řeholního života po společenském převratu v roce 1989 se vzhledem ke svému stáří P. Metoděj rozhodl žít dále na Dobré Vodě. Ale modlitbou, korespondencí i návštěvami a radou podporoval bratry a sestry v úsilí o poctivý duchovní a řeholní život. V létě roku 1999 se přestěhoval do kláštera v Kostelním Vydří. Ačkoliv jej k tomu vedly narůstající obtíže věku a potřeboval pomoc od druhých, komunita bratří jej vnímala jako svou velkou oporu. Po mrtvičce a následném dvoudenním pobytu v nemocnici zemřel 19. září 2003.
Tolik ve stručnosti životopisná data. Snad se nám podaří vydat je v nějaké formě podrobněji. Nyní se chci zaměřit především na inspiraci a povzbuzení, které v životním svědectví P. Metoděje spatřuji.

P. Metoděj při mši svaté pro sestry Congregatio Jesu

Velmi důležitou hodnotou, kterou mu dala jistě jeho rodina, byla hluboká lidskost, empatie a jemnocit, se kterými šel životem. Tím si získával srdce druhých již na přirozené rovině. K tomu se úzce pojila jeho pokora a jakási základní poddajnost, která se projevovala v mnoha podobách. (Nejvýstižnější by mi připadl výraz submisivita, ale snažím se cizím slovům vyhýbat.) S tím souviselo, že se rád učil - učivu školnímu, jazykům, ale právě tak i životní moudrosti a umění duchovního života. Ctil autoritu a vůbec si druhých vážil. Bral je vážně a pozorně jim naslouchal. Bylo pro nás, mladší a ambiciózní, v klášteře až zahanbující, když v posledních měsících svého života, kdy se společného jídla účastnil na invalidním vozíku a fakticky slepý, po nějakém dlouho trvajícím posezení komunity s nějakým hostem se P. Metoděj

toho bratra, který jej odvážel zpět do jeho pokoje, pokorně zeptal: „Kdo to byl?" Celou dobu tiše seděl a naslouchal, nechtěl se ptát, aby nevyrušoval...
Tuto svou tvárnost projevil také svou schopností nadchnout se pro život s Bohem po vzoru karmelských světců, poslechnout Boží volání a stát se řeholníkem a knězem. Výchovu, které se mu dostalo v německých klášteřích, přijal se vší svou poctivostí; a po celý život pak usiloval o život opravdu zasvěcený Bohu: skromný, duchovní, proniknutý modlitbou, ochotnou kněžskou službou, prohlubovaný studiem, ukázněný, asketický... Bez nadsázky můžeme říci, že si *zamiloval* Karmel - jako duchovní cestu i jako společenství, zahrnující kanonizované světce a nekanonizované učitele duchovního života právě tak, jako ty, kdo vytvářejí společenství Karmelu v rozměru pozemském dnes. Tato láska jej rozpalovala po celý život a vždy o ní byl ochoten mluvit, sdělovat ji, získávat pro ni druhé.
Nesetkával se ovšem pouze s ideály. Narážel jednak na svou slabost: neměl pevné zdraví, uvědomoval si svou introvertní povahu, zakoušel (ačkoliv i rád a dobře hrál volejbal) svou značnou nepraktičnost; to vše mu nahánělo strach, jak bude své kněžské působení zvládat... Ale narážel taky na prostředí, v němž se ocitl. Kostelní Vydří v té době nebylo ani tolik klášterem jako spíš venkovskou farou. Navíc jeho převor a nejbližší spolubratr P. Prokop Valena byl mužem všestranně mimořádně obdařeným (kazatel, zpěvák, varhaník, organizátor, šprýmař, režisér ochotnického mládežnického divadla atd.). V mžiku dokázal být pánem situace, oslovit druhé a přesvědčit je, upoutat pozornost neposedných dětí, získat si oblibu atd. V porovnání s ním pociťoval P. Metoděj různou svou nedostatečnost tím zřetelněji.

P. Metoděj uprostřed tradičního věnce kráčí do kostela k primiční mši svaté,

Rozesmátý primiciant na odchodu od kostela s ostatními kněžími.

Zprava František Minařík, jeho švagrová, její manžel (jeho bratr) Josef, a další sourozenci Marie a Karel

Pokoření, které od extrovertního, ale dobrosrdečného(!) pana převora otec Metoděj tu a tam sklidil, snad nebylo tak bolestné jako pocity vlastní nezpůsobilosti. Jistě ve spojitosti se svými vlastními zápasy P. Metoděj při kázáních i duchovním doprovázení proto tolik zdůrazňoval důvěru vůči Bohu a odvahu jít po cestě, na kterou nás On postavil. Zmíněná jeho submisivita se ale naprosto neprojevila, pokud šlo o duchovní ideály. Neslevil z nich, i když viděl, že jich nedosahuje on sám, ani když viděl, že jich nedosahuje jeho okolí. Nakolik mohl, zůstával jim věrný i na svou vlastní pěst, aniž by druhé v jejich postoji lámal nebo na ně vyvíjel nátlak nějakou svou nespokojeností či rozladěností.

Obrátíme-li pozornost ke spiritualitě otce Metoděje, zmiňme na první místě jeho poslušnost vůči církvi a jejím autoritám: papeži a biskupům, v řeholi pak představeným. Jejich výroky nebo stanoviska přijímal jako určující vodítko. Ale také vůči autoritě světců a jejich duchovní zkušenosti. Tento rys opět souvisí s jeho submisivitou. Nešlo o nic povrchního. Chtěl být opravdovým křesťanem a opravdovým karmelitánem.

O jeho lásce ke karmelitánské duchovní tradici už jsme se zmínili. Velikou láskou miloval Pannu Marii. Rád o ní kázal, rád citoval výrok „Carmelus totus marianus" (Karmel je celý mariánský), napsal sešitek *Mariánská dogmata*, putoval na mariánská poutní místa... Fotografii obrazu Panny Marie z Kostelního Vydří měl na svém pracovním stole po celý život. Když ve stáří kázal nebo promlouval o Panně Marii, bylo třeba s laskavostí na něj dát pozor – naprosto si nehlídal čas a dokázal mluvit velmi dlouho. S tím bylo třeba počítat.

Další důležitý rys jeho spirituality představovala úcta k Duchu svatému. S vděčností si připomínal, že některé důležité události jeho života byly spojeny se svatodušními svátky nebo se svatodušní úctou. Pečlivě pročetl šestisvazkové vydání zápisků o mystických milostech sv. Magdaleny de'Pazzi, karmelitky, která velmi ctila Ducha svatého. Byla – i díky tomuto svému zanícení pro Ducha svatého – oblíbenou světicí otce Metoděje. Odvolávat se na výroky a zkušenost velkých světců Karmelu bylo pro něj samozřejmostí. Od sv. Terezie z Lisieux se naučil klást důraz na lásku, na důvěryplný vztah k Ježíši. Tradice tourainské reformy jej vedla k horlivé snaze stále prožívat Boží přítomnost, žít s vědomím Boží blízkosti.

V jednom svém dopise shrnul nauku o duchovním životě ve stručnosti takto:

„Vůbec celý život, zvláště duchovní život, je věc lásky, vycházející u nadpřirozeného života z víry. Láska je osobní, je to vzájemný styk osob, vztah k někomu, styk s ním. V tomto případě styk s Bohem, s Ježíšem Kristem, s Pannou Marií. V Karmelu je hlavní cíl: stálý, aktuální (uvědomovaný), intimní (důvěrný, láskyplný) styk s Bohem. Ten se děje hlavně v modlitbě. To vše vede ke snaze žít v přítomnosti Boží, že tato Boží přítomnost má vliv na celé naše smýšlení a jednání, že nás cele naplňuje."

P. Metoděj při pohřbu dítěte (dívky nesou na rukou maličkou rakev). Nic bližšího k této fotografii nevíme.

Protože od mládí miloval knihy a protože byl člověkem plachým a introvertním, trávil mimo zaměstnání svůj čas pak ve skrovném pokoji, kde bydlel. Kromě svědomité modlitby se s mravenčí pílí věnoval studiu karmelitánských řádových dokumentů a děl duchovních autorů. Protože miloval Karmel a věřil v něj, překládal dokumenty i spisy světců, sám psal... Zájem o spiritualitu a její studium pro něj byl příznačný. Ale vše to poznané vztahoval na první místě na sebe: usiloval o maximální věrnost Bohu, o svatost, o poctivý duchovní život.

Vážil si nejen mystiků, ale také trpitelů. Vnímal, že často spolu mystika a utrpení souvisejí. Kromě svatých karmelitek, které prošly velikým utrpením (sv. Terezie z Lisieux, sv. Marie Magdalena de'Pazzi) měl v úctě také Aničku Zelíkovou, Julianu Engelbrecht a oslovila jej tragická smrt pětileté dívenky Michaelky Haukové. S prostotou se zajímal také o různá zjevení Panny Marie a o poselství s nimi spojená. Po pádu totality pak, dokud mu to jeho síly dovolovaly, využil možností, které dříve nebyly, a spolu s bratřími či přáteli se účastnil několika poutí do slavných mariánských poutních míst a jedenkrát dokonce i do Svaté země.

Jestliže v posledních desetiletích totality se stýkal se zájemci o Karmel, jestliže překládal a ilegálně přepisoval řeholi, stanovy řádu i sester a připravoval jiné materiály, které pak druhým umožňovaly poznat historii a duchovní tradici Karmelu, což všechno by tehdy - pokud by to bylo odhaleno - bylo považováno za „maření státního dozoru nad církví", pak to neznamená, že by se ve své bázlivé povaze nějak změnil. Ale jeho snaha naplnit přání představených, jeho láska ke karmelitánské spiritualitě a touha vyjít vstříc těm, kdo po Karmelu toužili, byly silnější.

Ani zde tedy jeho submisivita nepřišla ke slovu. Velmi mu záleželo na tom, aby si s komunistickým režimem naprosto v ničem nezadal. Proto byl někdy i ráznější, než bylo třeba. Bál se, aby nijak s režimem nespolupracoval, aby nesedl na žádný lep. Rafinovanost Státní bezpečnosti i několikeré vyslýchání, které mu při jeho jemnocitné povaze bylo velmi nepříjemné, byly živnou půdou pro takový strach a obavy. A přestože to nebyl strach neodůvodněný, P. Metoděj své kontakty, které by mu při jejich vyzrazení byly nebezpečné, nepřerušil. Dále se věnoval mladším tajným karmelitánům i karmelitkám, terciářům, novým zájemcům.

Pro ostatní ve společenství Karmelu byla jeho osoba symbolem karmelitánského duchovního života. Tomu, co sám načerpal, vyučoval při setkáních a rozhovorech i druhé. Vkládal do toho svou svědomitost, zanícení, riskoval nepříjemnosti se Státní bezpečností či církevními tajemníky. To, jak se společenství bratří karmelitánů pomalu rozrůstalo, s sebou neslo také různost názorů mezi mladšími bratry a s tím spojená napětí. P. Metoděj se všemožně snažil o usmíření a ctil každého jednotlivého bratra s jeho přesvědčením, i když radikálové mu jeho shovívavost zazlívali. Vzpomínám na stesk jednoho takového rozohněného bratra: „Metoděj je slabej!" Ale nebýt tohoto jeho postoje, bylo by dnes společenství Karmelu citelně ochuzeno o několik bratří, kteří by tehdy jinak museli odejít.

Otec Metoděj pečoval tedy o společenství Karmelu ve všech jeho výhoncích. Nedbal na to, že vyhlídky na pád totality a svobodnou budoucnost nebyly velké a že totalitní režim se stále holedbal svou mocí a pevností svých pozic. Důvěřoval v sílu přímluvy Panny Marie za současný svět, v přislíbené vítězství jejího Neposkvrněného Srdce. S vděčností přijímal literaturu a korespondenci od bratří ze zahraničí nebo i návštěvy, které se vzácně a tajně podařilo uskutečnit. S věrností a skromností sobě vlastní se věnoval také sestrám bosým karmelitkám, navštěvoval je v Jiřetíně, pojily jej s nimi hezké vztahy. Ale každý, koho zajímal Karmel nebo prostě „věci Boží", se na něj mohl obrátit. Ke slovu tu opět přicházela jeho pokora: nikdo pro něj nebyl příliš obyčejný, takže by se zdráhal se mu věnovat. Nešlo mu o davy, ale i jediná osoba ochotná naslouchat a nechat se vést už mu stála za námahu.

Proto i on byl přes svou plachost velmi oblíbený - i když jinak než P. Prokop Valena. Jeho úcta k řeholnicím byla zcela bezděčná a opravdová i po létech života při komunitách řeholnic. Jako každý člověk i on se setkával s různými nedostatky a špatnostmi v osobním životě lidí, v rodinách, v církvi, ve společnosti. Ale takovým věcem nevěnoval pozornost, nemluvil o tom. Pouze musel-li vyslechnout od druhých nářky či rozhořčení, reagoval na to a snažil se povzbudit je k naději, k odpuštění, ke smíru. S vděčností udržoval hezké

vztahy s kněžími, kteří přicházeli na přátelskou návštěvu či ke svátosti smíření. Tato přátelství přijímal jako milý dar a vtiskoval do sebe slova i osudy těch druhých. Službě ve zpovědnici (například ve Vydří o poutích) dokázal být věrný s krajní vytrvalostí. Zpovídání využíval jako příležitost učit kajícníky duchovnímu životu, vést je na hlubinu.
S úctou jsme vzhlíželi pokoře, s níž přijímal rostoucí obtíže stáří, a pak k jeho ochotě vrátit se na závěr života do klášterní komunity, mezi spolubratry, z nichž každý byl nejméně o čtyřicet let mladší než on... A jak už jsem zmínil, komunita jej považovala za svou oporu, byl pevným bodem v jejím středu. Jeho přítomnost pobízela k všestrannému respektu, opravdovosti, pokoji, bytostné zbožnosti, ohleduplnosti. Přičemž jsme samozřejmě z jeho vnitřního světa poznali jen malou část. Dělil jej od nás věk, jiná životní zkušenost, postupně i slepota, nedostatek fyzických sil.
Když jsem jej jednou v rámci přednášek pro novice, kterých se ochotně účastníval i on, překvapil prosbou, aby nám vyprávěl o svém životě, nejprve bouřlivě protestoval. Tak rozhodně, že jsem se už už vzdával naděje na úspěch svého záměru. Bohu díky se nám podařilo jej přesvědčit, že přece nepůjde o nějaké chlubení se, ale prostě o vypravování tom, jak jej Bůh životem vedl. A pak jsme vyslechli jeho úžasně zajímavé povídání, které se po jeho smrti stalo základem pro shromažďování dalších informací o jeho životě. Bohu díky se dohledalo také mnoho starších fotografií. Na některých z nich mne uchvátil úsměv otce Metoděje. Takový spontánní úsměv jsem z jeho tváře neznal. Ve stáří, kdy jsme jej mohli poznat my, byl vážný, pokojně laskavý, vstřícně a zároveň zdrženlivě usměvavý.
Stručně bych myšlenku, která je pro mne při ohlédnutí se za životem P. Metoděje nejsilnější, mohl vyjádřit takto: *Bůh si volí to, co je slabé*. Viděli jsme, jak výraznou osobností byl P. Prokop Valena. Mohli bychom mluvit i o úžasném knězi z řádu servitů, P. Bonfiliu Wagnerovi, který několik let žil též na Dobré Vodě s P. Metodějem a pak v nedalekých Nových Hradech a který s P. Metodějem navázal krásné přátelství. P. Bonfilius byl veselý, tolik oblíbený a tolik se snažil, aby klášter servitů se znovu naplnil novými bratry. A přece tyto „velké" muže si Pán Bůh pro své plány nepoužil. Použil si otce Metoděje s jeho bázlivou povahou, křehkým zdravím, vnitřními zábranami. Právě skrze něj dal Karmelu u nás nový vzrůst.
Když jsme hledali slovo z Písma na náhrobní kámen P. Metoděje, otec Vojtěch Kodet navrhl citaci z listu sv. Pavla: „Otců nemáte mnoho..." (1 Kor 4,15.) Svatý Pavel v listě vytýká Korinťanům, že si neváží apoštolů a hlasatelů víry, kteří pro svou službu přinášejí mnoho obětí. A uzavírá: *„Nepíšu to, abych vás zahanbil. Neboť i kdybyste měli na tisíce vychovatelů v křesťanské víře, otců nemáte mnoho. Tím, že jsem vám zvěstoval evangelium, stal jsem se já vaším otcem v Kristu Ježíši. Proto vás vybízím: Buďte takoví, jaký jsem já!"* To vše se ke vztahu mezi námi a otcem Metodějem velmi hodí.

I když jsme nevyhlásili nějaký „rok otce Metoděje", umínili jsme si s bratřími, že těchto 13 měsíců mezi oběma výročími otce Metoděje, která jsem zmínil v úvodu, prožijeme v intenzivnějším vnímání jeho odkazu a v modlitbě za nová povolání do našeho společenství. Vytiskli jsme obrázky Panny Marie Vyderské a na jejich rubu text krátké modlitby, kterou Vám předkládám i nyní:

Maria,
Matko a Kráso Karmelu,
pomoz nám plodně žít
karmelské povolání
a vydávat o něm neokázalé,
věrohodné svědectví.

Snoubenko Ducha,
rozněť i v dalších srdcích
touhu a milost
kráčet ve stopách
velkých i prostých
světců Karmelu.
Amen.

Věřím, že můj Vykupitel žije
a že v den poslední
ze země zase vstanu
(srov. Job 19,25-27).

Michaelka Hauková

Sr. Pavla Křivánková, SCSC

V pozůstalosti otce Metoděje Minaříka se nacházejí namnožené fotografie Michaelky Haukové (1951-1957) a obrázek vytištěný u příležitosti jejího pohřbu, obsahující data, z nichž je zřejmé, že dívenka zemřela rok po svém prvním svatém přijímání. Když jsem pátral po vzpomínkách na otce Metoděje mezi sestrami kongregace sv. Kříže v Kroměříži, protože P. Metoděj byl účetním v Albrechticích nad Orlicí v Domově důchodců, kde pracovaly i ony, a sloužil jejich komunitě jako kněz, slíbila mi sestra Pavla, že mi o Michalce poskytne víc informací. Rád bych se o ně podělil i s vámi. Události, které tehdy oslovily pětačtyřicetiletého otce Metoděje, mohou nyní vystoupit i před náš duchovní zrak.

Michaelka Hauková se narodila 12. listopadu 1951 v Brně. První svaté přijímání přijala ve věku čtyři a půl roku 27. 5. 1956. Naposled přijala Krista v eucharistii 7. července 1957. Zemřela 17. července 1957 v Lukově u Zlína.
V prázdniny roku 1957 přijela ke svým příbuzným do Lukova u Zlína paní Růžena Hauková se svými dvěma dětmi, Michaelkou a Jindřiškem. Dvě sest-

ry Fádlerovy z Lukova totiž uzavřely manželství s dvěma bratry Haukovými z Brna. Obě děvčata v mládí navštěvovala obecnou školu u sester sv. Kříže v Lukově. Proto paní Růžena navštívila v neděli odpoledne sestry sv. Kříže v domově důchodců, který byl zřízen v bývalém sirotčinci Carolineum. Seděly jsme společně v zahradě u skalky Panny Marie Lurdské a povídaly si. Brzy přišli za námi na návštěvu rodiny Haukovy dva mladí muži, Josef Koláček, později činný jako jezuitský kněz ve vatikánském rozhlase, a Ludvík Kolek, umělec, známý výzdobou interiérů kostelů.
Dne 17. července 1957 odpoledne přiběhl do kanceláře v domově důchodců chlapec se zprávou: „Paní Hauková prosí, aby sestřičky přišly ke svatému Janu. S Michaelkou se něco stalo." Dvě sestry ihned běžely po Hradské ulici nahoru k lesu, kde byla socha svatého Jana Nepomuckého. Našly paní Haukovou, klečící před mrtvolkou Michaelky a modlící se otčenáš. Co se stalo?
V ten den ráno odešla paní Hauková do kostela na mši svatou. Michaelku nebudila, protože měla den před tím střevní potíže. Když se maminka vracela z kostela, slyšela znít z pokojíku, kde byly ubytovány, stříbrný hlas Michaelky, která zpívala: „Pojď k Spasiteli, pojď ještě dnes." Po obědě se maminka vypravila s dětmi ke svatému Janu, seděla na kládách a háčkovala, Jindřišek klidně spal v kočárku a Michaelka pobíhala sem a tam. Tu přijel vůz s koňmi a vozka chtěl nakládat klády z hromady, která byla poněkud výš. Zavolal proto na paní Haukovou: „Jděte s těmi dětmi pryč, aby se něco nestalo." Paní Hauková hned vstala, ale v tom okamžiku už se valila jedna kláda dolů a její konec srazil Michaelku k zemi.
Sestry přenesly Michaelku na blízký lesní úřad a volala se pohotovost. Ta jen zjistila, že lékařská pomoc je marná, a tázala se, kam dítě odvézt. V domě, kde bydleli, bylo málo místa. Paní Hauková prosila, aby ji zavezli k sestrám do Domova. Poprosili vedoucí ústavu, paní Skoumalovou, aby tam mohla být, než se zařídí potřebné záležitosti. Uložily jsme Michaelku do pokoje sestry představené, která byla právě na dovolené. Přišel lékař a tázal se, kde jsou rodiče. Paní Hauková řekla: „Já jsem matka." Lékař se na ni soucitně podíval a řekl: „Paní, buďte statečná!" „Nebojte se," odpověděla paní Hauková, „já jsem věřící." Pohřební služba přivezla rakev, sestry ji vyzdobily, vložily do ní Michaelčino tělo a dali ji do ústavní márnice. Paní Hauková si přála, abychom se ještě před tím zastavily s rakví v kapli, položily rakev před oltář a zazpívaly píseň, která se zpívala v den jejího prvního svatého přijímání:

„A já chci mít srdce plné lilií, chci mít duši plnou bílých růží.
Ať jsem stále jako ranní květ, chci vždy jako zpěv skřivánka znět,
ať jsem stále plná Boží krásy, v mém srdéčku Ježíš ať je Králem.
A já chci být dítkem Panny Marie, Matky Boží neskonale krásné.
Ať jí patří celé tělo mé, ať jí patří celá duše má.
Ať jí slouží všechny moje síly, v mém srdéčku Ježíš ať je Králem."

První starostí bylo podat zprávu otci. Ten byl na služební cestě v jižních Čechách. S obtížemi se podařilo navázat s ním spojení a on se vydal na cestu do Lukova. O tom, že Michaelka je mrtvá, se dověděl až v autobuse na cestě ze Zlína. Bylo pro něj velmi těžké přijmout tuto skutečnost.

Fotografie Michaelky v den jejího prvního svatého přijímání.

Michaelka v rakvi

Pohřeb se konal na Ústředním hřbitově v Brně. Kdo Michaelku znali, vzpomínali na ni, jak se zbožně s maminkou účastnila eucharistických adorací v kostele svaté Maří Magdaleny, jak hluboce prožívala vyprávění o Ježíšově utrpení a jak ráda se modlívala růženec k Nejdražší Krvi: „Ó Ježíši, přikryj svou drahocennou Krví celý svět. Smyj z něho každou skvrnu hříchu a obnov jej Svatým Duchem." A desetkrát: „Můj Ježíši, odpuštění a milosrdenství pro svou drahocennou Krev."
Josef Koláček napsal o ní báseň a nějakou prózu, která kolovala ve strojopise. Tyto materiály pečlivě opatruje její sestra, která se narodila po její smrti.

Lukov byl od Albrechtic daleko, ale mezi sestrami téhož řeholního společenství nepochybně bylo čilé spojení. Nejspíš touto cestou se zpráva o Michaelce, o její zbožnosti a nečekaném odchodu dostaly i k P. Metodějovi. A jistě jej silně zaujaly, když šířil a u sebe po celý život pak uchovával fotografie malé Michaelky. O čem to vše k němu promlouvalo? To už se dnes můžeme jen domýšlet. Ale bezpochyby o tom přemýšlel v duchu evangelia.
Ježíš miloval děti. Dal nám je za vzor. Výslovně učil, že poslední budou prvními a první posledními. Blahoslavil ty, kdo mají čisté srdce, a slíbil, že budou vidět Boha. Slíbil, že kdo jí jeho tělo, má život věčný...

Nahlédnutí do dějin karmelitánského třetího řádu

Pavlína Čančarová

Když jsem psala svou diplomovou práci na téma „Apoštolát laiků ve spiritualitě karmelitánského třetího řádu", věnovala jsem mimo jiné krátce pozornost i jeho dějinám. Použila jsem přitom knihu Karmel in der Welt. Katechismus für Karmel-Terziaren, *kterou napsal někdejší provinciál karmelitánské hornoněmecké provincie Josef Kotschner a která vyšla ve Straubingu v roce 1961. Informace, které jsem z ní mohla načerpat, mi připadly zajímavé a jinde nedostupné. Věřím, že to je historie poučná. Ukazuje, že život karmelitánského třetího řádu se mimo jiné odvíjel podle rozvoje, případně úpadku, celkového náboženského života a že pro „přežití" karmelitánského třetího řádu v určitém období v některých oblastech byl důležitý a nenahraditelný každý jednotlivec, který poctivě žil své terciářské povolání.*

Bulou „Cum nulla," kterou vydal 7. října 1452,[1] dovolil papež Mikuláš V. přijímat do Karmelu ženy, žijící v zasvěcené čistotě *(continentes)*, a generálnímu převorovi a provinciálům řádu umožnil tyto skupiny žen řídit a vymezovat jim i způsob života.[2] A tak se vlastně otevřela cesta i ke zřízení karmelitánského třetího řádu, který by byl tvořen nejen ženami, jež se rozhodly žít zasvěceným způsobem života, ale i laiky - muži a ženami, kteří by žili „ve světě."

28. listopadu 1476 papež Sixtus IV. vydal další bulu „Dum attenta," kterou povolil karmelitánskému řádu vtiskovat různým skupinám laiků stejné uspořádání, jako měly třetí řády jiných mendikantů. Touto bulou bylo dovoleno přijímat do Karmelu muže i ženy, ať už žijící v zasvěcené čistotě či v manželství. Tím byla existence karmelitánského třetího řádu umožněna de iure, kanonicky, poněvadž karmelitánům se ohledně třetího řádu přiznávaly stejné pravomoci, jaké měli františkáni a dominikáni už dlouhou dobu.

Před rokem 1452 tedy sice známe osoby, které patřily ke Karmelu a žily ve světě, ale nebyli to oficiálně terciáři, resp. terciářky. Jejich přidružení ke Karmelu mělo jiný status.

Od poloviny 15. století do poloviny 16. století karmelitánské terciářky - ženy žily většinou řeholním způsobem života, ve společenství. Teprve po roce 1550 máme svědectví o tom, že byly do třetího řádu přijímány i osoby, které

1 O nejstarších dějinách třetího řádu a o jeho oficiálním založení viz více v článcích: U. DOBHAN: „Třetí řád" - karmelitánské společenství laiků, časopis Karmel, ročník 2000, č. 2, str. 1-8; a G. CETKOVSKÝ: Karmelitánský „třetí řád" z pohledu 550. výročí vydání papežské buly Cum nulla, časopis Karmel, ročník 2002, číslo 2, str. 5-14.

2 Srov. Řehole karmelitánského třetího řádu z r. 2003, čl. 7.

se nestávaly členy nějaké společně žijící komunity terciářů, ale žily duchovním životem ve světě. Zdá se, že zde se poprvé setkáváme s karmelitánským třetím řádem skutečně pro osoby ve světě, tzn. s terciáři - muži i ženami, kteří své povolání do třetího karmelitánského řádu žili ve svých domech, mezi svými příbuznými, a to v manželství či jako svobodní.

Řehole sepsaná pro ně roku 1455 blahoslaveným Janem Sorethem nebyla obecně závaznou. Např. v Belgii se jí řídili již dvě stě let, když teprve se povědomí o ní rozšířilo i do jiných zemí. Soreth nejspíš nikdy neměl v úmyslu zavést nějakou jednotnou řeholi pro celý třetí řád. Proto došlo k tomu, že než byla dána třetímu řádu podoba, opírající se o jednu společnou závaznou řeholi, uplynulo dvě stě let.

Obecně závazná řehole pro třetí řád byla generálním převorem vydána až v 17. století.

Teprve v roce 1637 se řádová kurie chopila myšlenky jednotného zákonodárství pro třetí řád. Tehdejší generál Theodor Stratius sestavil řeholi, která byla velmi stručná a zjevně napodobovala řeholi sv. Alberta.[3]

Již čtyřicet let poté, v roce 1678, vydal generál Emilio Jacomelli jinou řeholi, která byla co do formy jednodušší než ona předchozí. Následujícího roku ji generální prokurátor P. Ferdinand Tartaglia rozšířil o doplňky a vysvětlení. Tato výsledná řehole byla určena celému třetímu řádu a zůstala (s výjimkou některých změn) oficiální právní normou pro celý karmelitánský třetí řád až do roku 1923.

Dobu svého největšího rozkvětu prožíval třetí řád bezpochyby v 17. století, v době velké reformy řádu, tzv. tourainské reformy. Ta měla na třetí řád velmi požehnaný vliv. Třetí řád vzkvétal především ve francouzských provinciích Karmelu. Horlivým podporovatelem byl bratr Marek od Narození (Páně), který v roce 1681 uveřejnil řeholi a statuta, která vydali Jacomelli a Tartaglia, a doprovodil je svým komentářem.

V té době byl třetí řád dokonce silně zastoupen i v Polsku a také na jihu Ruska. Právě tak v Itálii prožíval třetí řád po zavedení tourainské reformy velký rozmach a především v 18. století tam velmi vzkvétal. Počet terciářů byl tak vysoký, že dokonce diecézní kněží obdrželi dovolení přijímat do něj nové členy. Ve Španělsku kvetl třetí řád ve druhé polovině 17. století především ve městech Barcelona, Olot, Granada a Madrid. Po počátečním sporu o oprávněnost existence třetího řádu ve Španělsku, Brazílii a Portugalsku získal třetí řád i tam oblibu a úctu. Záhy mohl představený komisariátu v Lisabonu přijmout více než 20.000 členů, mezi nimi i krále Jana II. a jeho bratry.

Těžké časy úpadku a zániku zažíval třetí řád ke konci 18. století až do počátku 19. století. Především Velká francouzská revoluce v letech 1789-1799 vel-

3 Tato řehole zavazovala mimo jiné k denní účasti na mši svaté, k dodržování dnů postu a újmy od masa, k zachovávání slibu poslušnosti a čistoty (které terciáři skládali), a to pod těžkým nebo pod lehkým hříchem, podle úmyslu toho, kdo je složil.

mi uškodila náboženskému životu v mnoha zemích. Karmelu ve Francii, Belgii a Německu zapříčinila úplný zánik. V Itálii Cavourovy zákony téměř znemožnily vnější rozvoj náboženského života. Podobným úpadkem trpěly i Brazílie a Španělsko. V Polsku a Rusku byl třetí řád úplně zatracován. Asi jedinou výjimkou bylo Irsko. V roce 1845 tam vyšel první překlad Jacomelliho a Tartagliovy řehole do angličtiny.

V kontextu obecných církevních dějin vidíme, že se význam a život karmelitánského třetího řádu odvíjel podle rozvoje, příp. úpadku celkového náboženského, resp. řeholního života vůbec. Když byly v 18. století (u nás za císaře Josefa II.) karmelitánské kláštery rozpuštěny a jejich kostely zrušeny, dotklo se to neblaze i jednotlivých společenství terciářů, která byla s těmito kláštery spojena. Nicméně třetí řád v několika případech přežil díky vedení diecézních kněží, kteří sami byli karmelitánskými terciáři. Často právě tito nadšenci a horlivci zprostředkovali později i obnovu klášterů při někdejších karmelitánských kostelích, které zachránili před úplnou likvidací.[4]

Nový život se Karmelu a jeho třetímu řádu vrátil teprve před koncem 19. století. Staré provincie byly znovu obnoveny a byly založeny také nové. Tak vznikla v USA, na Filipínách, v Holandsku a v Bavorsku nová společenství třetího řádu. Také v Rakousku, Itálii, na Sicílii, na Maltě a ve Španělsku se třetímu řádu se znovuobnovením a uspořádáním klášterů řádu vrátil nový život a nový duch. V Brazílii se v roce 1922 se souhlasem sv. Otce dokonce mohl konat první kongres třetího řádu.

Co se týká vlastní osobní identity terciáře, je známo, že již v 19. a v 20. století se velmi uplatňovala snaha podporovat sekulární ráz terciářů. Toto úsilí pak vyvrcholilo v řeholi, která byla schválena a vyhlášena v roce 2003, tedy necelých čtyřicet let po skončení Druhého vatikánského koncilu.

4 Srov. SMET Joachim: The Carmelites: History of Our Lady of Mount Carmel, Vol. 4., Darien, Illinois: Carmelite Spiritual Center, 1985, 156.

KARMEL

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT
Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.
Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.
ISSN - KARMEL 1210 - 499X
Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.
Evidenční číslo: MK ČR E 13791

Starší čísla časopisu najdete na www.karmel.cz